

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	9
------------	---

1. BÖLÜM EĞİTİM BİLİMLERİ İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

1.1. Eğitim.....	11
1.1.1. Birey.....	12
1.1.2. Davranış.....	15
1.1.3. Yaşantı.....	16
1.1.4. İstendik.....	17
1.1.5. Değişme.....	17
1.1.6. Süreç.....	17
1.2. Öğrenme.....	17
1.3. Öğretim.....	20
1.4. Eğitimin Türleri.....	22
1.4.1. Formal Eğitim.....	22
1.4.2. Informal Eğitim.....	23

2. BÖLÜM BİR MESLEK OLARAK ÖĞRETMENLİK

2.1. Meslek Kavramı ve Meslekleşme Koşulları.....	28
2.2. Öğretmenlik Mesleği.....	29
2.3. Öğretmenin Rollerini.....	30
2.4. Öğretmenin Görevleri.....	31
2.5. Öğretmenin Yeterlikleri.....	34
2.6. Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri.....	34
2.6.1. Kişisel ve Meslekî Değerler - Meslekî Gelişim.....	34
2.6.2. Öğrenciyi Tanıma.....	36
2.6.3. Öğretme ve Öğrenme Süreci.....	37
2.6.4. Öğrenmeyi, Gelişimi İzleme ve Değerlendirme.....	38
2.6.5. Okul, Aile ve Toplum İlişkileri.....	38
2.6.6. Program ve İçerik Bilgisi.....	39
2.7. Öğretmenlik Mesleğinin Yarını.....	40

3. BÖLÜM BİLİM OLARAK EĞİTİMİN TEMELLERİ

3.1. Psikoloji.....	43
3.2. Sosyoloji.....	47
3.3. Felsefe.....	51

3.4. Hukuk.....	52
3.5. Politika.....	53
3.6. Antropoloji.....	55
3.7. Ekonomi.....	57
3.8. Diğer Bilimler.....	59

4. BÖLÜM EĞİTİM VE FELSEFE

4.1. Felsefe Nedir?.....	61
4.2. Temel Felsefe Akımları.....	63
4.2.1. İdealizm.....	63
4.2.2. Realizm.....	64
4.2.3. Pragmatizm.....	65
4.2.4. Varoluşçuluk (Existentialism).....	65
4.3. Eğitim İle Felsefe Arasındaki İlişkiler.....	66
4.4. Eğitim Felsefesi.....	69
4.5. Eğitim Felsefesi ve Değerler.....	71
4.5.1. Hürriyet.....	71
4.5.2. Sorumluluk ve Otorite.....	74
4.5.3. Ahlâk.....	75
4.6. Temel Eğitim Akımları.....	76
4.6.1. İlerlemecilik (Progressivism).....	76
4.6.2. Yeniden Kurmacılık (Reconstructionism).....	78
4.6.3. Esasicilik (Essentialism).....	78
4.6.4. Daimicilik (Prennialism).....	79
4.6.5. Diyalektik Materyalizm ve Eğitim.....	80

5. BÖLÜM EĞİTİMİN PSİKOLOJİK TEMELLERİ

5.1. Eğitim ve Psikoloji.....	83
5.2. Psikolojinin Alt Bilim Dalları.....	84
5.3. Gelişim Psikolojisi.....	91
5.3.1. Gelişim İlkeleri.....	91
5.4. Gelişim Dönemleri.....	92
5.4.1. Çocukluk Dönemi:.....	92
5.4.2. Ergenlik Dönemi (12-18).....	94
5.4.3. Yetişkinlik Dönemi.....	95
5.4.4. Yaşlılık Dönemi.....	96
5.5. Öğrenme Psikolojisi.....	97
5.5.1. Öğrenmeyi Etkileyen Faktörler.....	98

5.6. Öğrenme Yaklaşımları.....	99
5.6.1. Davranışçı Yaklaşımlar.....	99
5.6.2. Bilişsel Yaklaşımlar.....	100
5.6.3. Sosyal Öğrenme Yaklaşımı.....	100
5.6.4. Yapısalcı (Constructivist) Öğrenme Yaklaşımı.....	100
5.6.5. İnsancıl Öğrenme Yaklaşımı.....	101

6. BÖLÜM TOPLUMSAL YAPI VE EĞİTİM

6.1. Sosyoloji (Toplumbilim).....	103
6.2. Toplumsal Bir Kurum Olarak Eğitim.....	105
6.3. Temel Sosyal Olgular ve Eğitim.....	107
6.3.1. Sosyalleşme ve Eğitim.....	107
6.3.2. Sosyal Değişme ve Eğitim.....	108
6.3.3. Toplumsal Hareketlilik ve Eğitim.....	110
6.3.4. Sosyal Kontrol ve Eğitim.....	111
6.4. Eğitim Kurumunun Temel İşlevleri.....	112
6.4.1. Eğitimin Bireysel İşlevi.....	112
6.4.2. Eğitimin Toplumsal İşlevi.....	113
6.4.3. Eğitimin Siyasal İşlevi.....	114
6.4.4. Eğitimin Ekonomik İşlevi.....	115

7. BÖLÜM EĞİTİMİN TARİHSEL GELİŞİMİ

7.1. Eğitim Bilimlerinin Batıda Gelişimi.....	120
7.1.1. Antik Dönemde Eğitim.....	120
7.1.2. Hıristiyanlık Döneminde ve Orta Çağ'da Eğitim.....	120
7.1.3. Orta Çağ'da Eğitim.....	120
7.2. İslam Uygarlığı'nda Eğitim.....	123
7.2.1. Kütüphaneler veya Mektepler:.....	125
7.2.2. Mescitler veya Camii mektepleri:.....	126
7.3. Türklerde Eğitim.....	126
7.3.1. İslamiyet'ten Önceki (Eski) Türklerde Eğitim.....	126
7.3.2. Türklerin İslamiyet'i Kabul Etmesinden Sonraki Dönemlerde Eğitim.....	127
7.3.3. Osmanlılarda Eğitim.....	128
7.3.3.1. Enderun Mektebi.....	129
7.3.3.2. Sıbyan Mektepleri.....	129

7.4. Eğitimde Yenileşme Hareketleri.....	129
7.4.1. Tanzimat Dönemi (1839- 1876).....	130
7.4.2. I. Meşrutiyet Dönemi Eğitimi.....	132
7.4.3. Mutlakiyet Dönemi Eğitimi.....	132
7.4.4. II. Meşrutiyet Dönemi Eğitimi.....	132
7.5. Osmanlıda Azınlık ve Yabancı Okulları.....	132
7.6. Cumhuriyet Döneminde Eğitim.....	133

8. BÖLÜM EĞİTİM VE BİLİMSEL ARAşTIRMA

8.1. Bilim ve Özellikleri.....	137
8.2. Bilimlerin Sınıflandırılması.....	138
8.3. Araştırmaların Gruplandırılması.....	139
8.3.1. Laboratuvar Araştırmaları.....	139
8.3.2. Saha (Alan) Araştırmaları.....	139
8.3.3. Survey (Anket) Araştırmaları.....	140
8.4. Nitel ve Nicel Araştırmalar.....	141
8.4.1. Nicel Araştırma Nedir?.....	142
8.4.2. Nicel Araştırmanın Temel Basamakları.....	143
8.4.3. Nitel Araştırma Nedir?.....	143
8.4.4. Nitel Araştırmanın Temel Basamakları.....	144
8.5. Bilimsel Araştırma Süreci ve Aşamaları.....	145
8.5.1. Fikir Üretme.....	145
8.5.2. Araştırma Konusunu Belirleme.....	145
8.5.3. Problemin Belirlenmesi.....	146
8.5.4. Hipotezlerin (Denence) Oluşturulması.....	146
8.5.5. Önem.....	146
8.5.6. Varsayımlar.....	146
8.5.7. Sınırlılıklar.....	147
8.5.8. Tanımlar.....	147
8.5.9. Yöntem.....	147
8.5.10. Veri Toplama.....	148
8.5.11. Verilerin Analizi.....	148
8.5.12. Raporlaştırma.....	148
8.6. Veri Toplama Teknikleri.....	148
8.6.1. Anket.....	148
8.6.2. Ölçek.....	149
8.6.3. Görüşme.....	151
8.6.4. Gözlem.....	152
8.6.5. Yazışma.....	153
8.6.6. Belgesel Tarama.....	154

9. BÖLÜM OKUL VE SINIF ORTAMI

9.1. Bir Eğitim-Öğretim Kurumu Olarak Okulun Yapısı.....	159
9.2. Okul Eğitiminin Temel Unsurları.....	159
9.2.1. Eğitim Programı.....	160
9.2.2. Öğrenci.....	160
9.2.3. Öğretmen.....	161
9.2.4. Yönetici.....	162
9.2.5. Okul Binası.....	163
9.2.6. Araç ve Gereçler.....	164
9.2.7. Çevre.....	165
9.3. Sınıftaki Öğretim Ortamı.....	166
9.3.1. Hedef Davranışların Belirlenmesi.....	168
9.3.2. Öğretim Araçlarının Belirlenmesi.....	169
9.3.3. Öğretimin Uygulanması.....	169
9.3.4. Dönüt Alma ve Düzeltme.....	170
9.3.5. Değerlendirme.....	170
9.3.6. Pekiştirme.....	171

10. BÖLÜM EĞTİM ÖĞRETİMİN TEMEL İLKELERİ

10.1. Çocuğa (Öğrenciye) Görelilik İlkesi.....	175
10.2. Hayatilik (Yaşama Yakınlık) İlkesi.....	177
10.3. İř (Yaparak Yaşayarak Öğrenme) İlkesi.....	177
10.4. Ekonomiklik İlkesi.....	179
10.5. Aktüalite (Güncellik) İlkesi.....	181
10.6. Açıklık İlkesi.....	182
10.7. Somuttan Soyuta İlkesi.....	183
10.8. Bilinenden Bilinmeyene İlkesi.....	184
10.9. Yakından Uzağa İlkesi.....	185

11. BÖLÜM TÜRK MİLLİ EĞTİM SİSTEMİNİN YAPISI VE ÖZELLİKLERİ

11.1. Bir Sistem Olarak Eğitim.....	189
11.2. Eğitim Sistemi.....	190
11.2.1. Eğitim Sisteminin Özellikleri.....	190
11.3. Türk Eğitim Sistemi.....	191
11.3.1. Türk Eğitim Sistemini Düzenleyen Genel Esaslar.....	192
11.3.2. Türk Milli Eğitiminin Temel İlkeleri.....	193

11.3.3. Türk Milli Eğitiminin Genel Yapısı.....	195
11.3.3.1. Örgün Eğitim.....	197
11.3.3.1.1. Okul Öncesi Eğitim.....	197
11.3.3.1.2. İlköğretim.....	199
11.3.3.1.3. Ortaöğretim.....	201
11.3.3.1.3.1. Özel Eğitim.....	203
11.3.3.1.3.2. Özel Öğretim.....	203
11.3.3.1.4. Yükseköğretim.....	204
11.3.3.1.5. Yaygın Eğitim.....	205
11.3.4. Türk Eğitim Sisteminin Örgüt ve Yönetim Yapısı.....	207

12. BÖLÜM

ÖĞRETMEN YETİŞTİRME ALANINDA YENİ UYGULAMA VE GELİŞMELER

12.1. Öğretmenlik Mesleği.....	218
12.2. Türkiye’de Öğretmenlik Mesleğinin Gelişimi.....	220
12.3. Öğretmenin Sahip Olması Gereken Yeterlilikler.....	223
12.4. Öğretmen Yetiştirme Anlayışında Yeni Eğilimler ve Uygulamalar.....	224
12.4.1. Dünyadaki Dönüşüm.....	236
12.4.2. Türkiye’deki Dönüşüm.....	236
12.4.3. Okul.....	237

13. BÖLÜM

21. YÜZYIL EĞİTİMİNDE YENİ YÖNELİMLER VE UYGULAMALAR

13.1. 21. Yüzyılda Öne Çıkan Eğitim Anlayış ve Uygulamaları.....	250
13.1.1. Beyin Temelli Öğrenme.....	252
13.1.2. Yapılandırmacı Öğrenme.....	253
13.1.3. İşbirlikli Öğrenme.....	255
13.1.4. Probleme Dayalı Öğrenme.....	256
13.1.5. Proje Tabanlı Öğrenme.....	257
13.1.6. Aktif Öğrenme.....	258
13.2. Çoklu Zeka.....	260
13.3. Uzaktan Eğitim.....	262
13.4. Basamaklı Öğretim.....	264
13.5. Yansıtıcı Öğrenme.....	265
13.6. Soru Sorma Temelli Öğrenme.....	267

ÖNSÖZ

Eğitime duyulan ihtiyaç, insanlığın ilk döneminden günümüze kadar geçen sürede, artarak ve farklılaşarak devam etmektedir. İlk dönemlerde, eğitim denilince, aile ve yakın çevre akla geliyordu. Yazının icadı ve yerleşik hayata geçiş süreciyle birlikte, eğitimin kurumsallaşma süreci ön plana çıkmıştır. Sanayi toplumuyla birlikte yaygınlaşan eğitimin kurumsallaşma süreci, günümüz toplumlarında bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır. Ancak, bu değişim süreci, ailenin eğitim alanındaki rolünün azalmasına değil, farklılaşmasına yol açmıştır.

Günümüz toplumlarında, gelecek nesillerin yetiştirilmesinde önemli bir role sahip olan okulların, ayrıcalıklı bir konumu söz konusudur. Okulların kendilerinden beklenen rolü gerçekleştirebilmeleri için de, öncelikle, öğretmenlerin günümüzün şartlarına uygun yeterliliklere sahip olmaları gerekmektedir. Bu çerçevede, ülkemizde öğretmen yetiştiren kurumlar, ortaya çıkan değişmelere paralel olarak, yeniden yapılandırılmışlardır.

Öğretmen yetiştirmek üzere kurulan Eğitim Fakültelerinin programlarının üç temel boyutu söz konusudur. Fakülteedeki eğitim süresince öğrenci, bu üç temel boyut içerisinde yer alan dersleri almaktadır. Bu dersler, öğretmenlik meslek bilgisi, alan bilgisi ve genel kültür ile ilgili derslerden oluşmaktadır. Hangi kurum için öğretmen yetiştirme söz konusu olursa olsun, her öğretmen adayının öğretmenlik meslek bilgisi derslerini alması gerekmektedir. Bunun yanında, öğretmen adaylarına genel kültür kazandırmak amacıyla Türkçe, Türk İnkılap Tarihi ve Yabancı Dil gibi dersler verilmektedir. Öğretmen adayının, öğretmenlik meslek bilgisi ve genel kültür yanında, tamamen öğretim yapacağı alana göre de yetişmesi gerekmektedir. Alan bilgisi kategorisinde yer alan derslerle, öğretmen adayının eğitiminin bu boyutu da tamamlanmış olmaktadır.

Eğitim Bilimine Giriş dersi, öğretmenlik meslek bilgisi dersleri kapsamında yer almaktadır. Eğitim Bilimine Giriş dersiyle, öğrencilere öğretmenlik mesleğiyle ilgili temel bilgi ve özelliklerin kazandırılması amaçlanmaktadır. Bu amaçları gerçekleştirmek üzere hazırlanan eser, alanlarında uzman öğretim üyelerinin akademik birikim ve deneyimlerinin bir ürünü olarak ortaya çıkmıştır. Farklı Üniversitelerden öğretim üyelerinin hazırladığı ve Eğitim Bilimine Giriş adı verilen bu kitap, Eğitim Fakültelerinde öğrenim

gören öğrencilerin yararlanabileceği bir kaynak kitap olarak tasarlanmıştır. Ayrıca, kitabın hazırlanması sürecinde, konuyla ilgili farklı yayınlar incelenmiş, hazırlanan yeni programdaki ders içerikleri de dikkate alınarak, güncel bilgilerin okuyucuya sunulması amaçlanmıştır. Eserin elden geldiğince öğretici olmasına ve konuların anlaşılır bir dille ifade edilmesine çalışılmıştır.

Eğitim Bilimine Giriş kitabının hazırlanmasında, bölüm yazarlığı yapan öğretim üyelerine teşekkür ederim. Kitabı yayına hazırlayan Grafiker Yayınevi çalışanlarına da teşekkür eddim. Her zaman olduğu gibi, bu kitabın hazırlanması sürecinde de, içten katkılarda bulunan eşim Nilüfer'e ve kendilerine ayırmam gereken zamanın bir bölümünü çalışmalarına ayırmama sabreden kızımız Beyza ile oğlumuz Semih Burak'a da teşekkürü bir borç bilirim.

Prof. Dr. Remzi Y. Kıncal
Editör